

Vrcholné období a druhá polovina vlády dynastie Lý

císař Lý Càn Đức = Lý Nhân Tông (1072 – 1128)

budování císařských institucí běžných na čínském dvoře

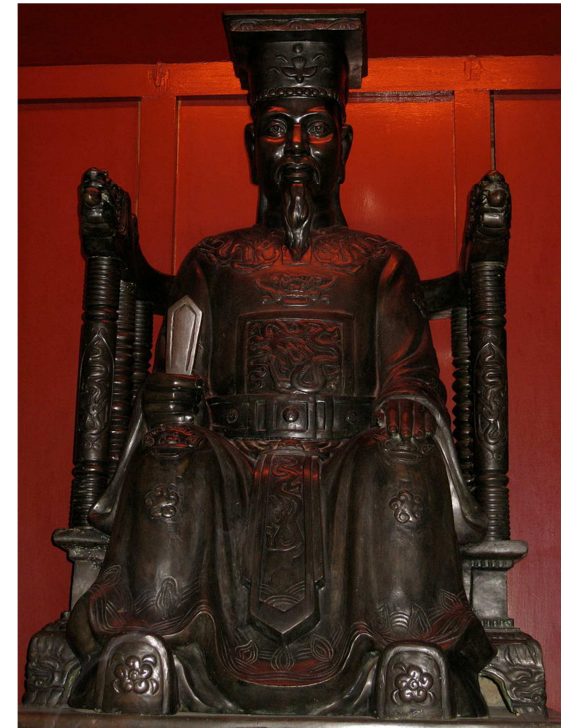
rostoucí centralizace státní moci

ve vztazích s Čínou Vietové souhlasili plnit rituální náležitosti tributárního vazala

pod podmínku faktického nevměšování se čínského dvora do vnitřních záležitostí vietského panovníka

vietští panovníci projevovali svou moc jen v rámci své země a neprovokovali čínský dvůr

otevření pohraničních trhů – vzájemný obchod do konce dynastie Lý vzkvétal

První úřednické zkoušky za dynastie Lý byly vyhlášeny roku 1075.

O něco později byla založena akademie *Guozijian* (viet. **Quốc Tử Giám** 國子監).

V roce 1086 byl ustanoven první učenec za člena akademie Hanlin *Hanlin xueshi* 翰林學士.

1087 byl založen Tajný sekretariát *Mishu ge*.

hlavní reformy dílem kancléře **Lê Văn Thịnhe**

– první úspěšný absolvent státních zkoušek

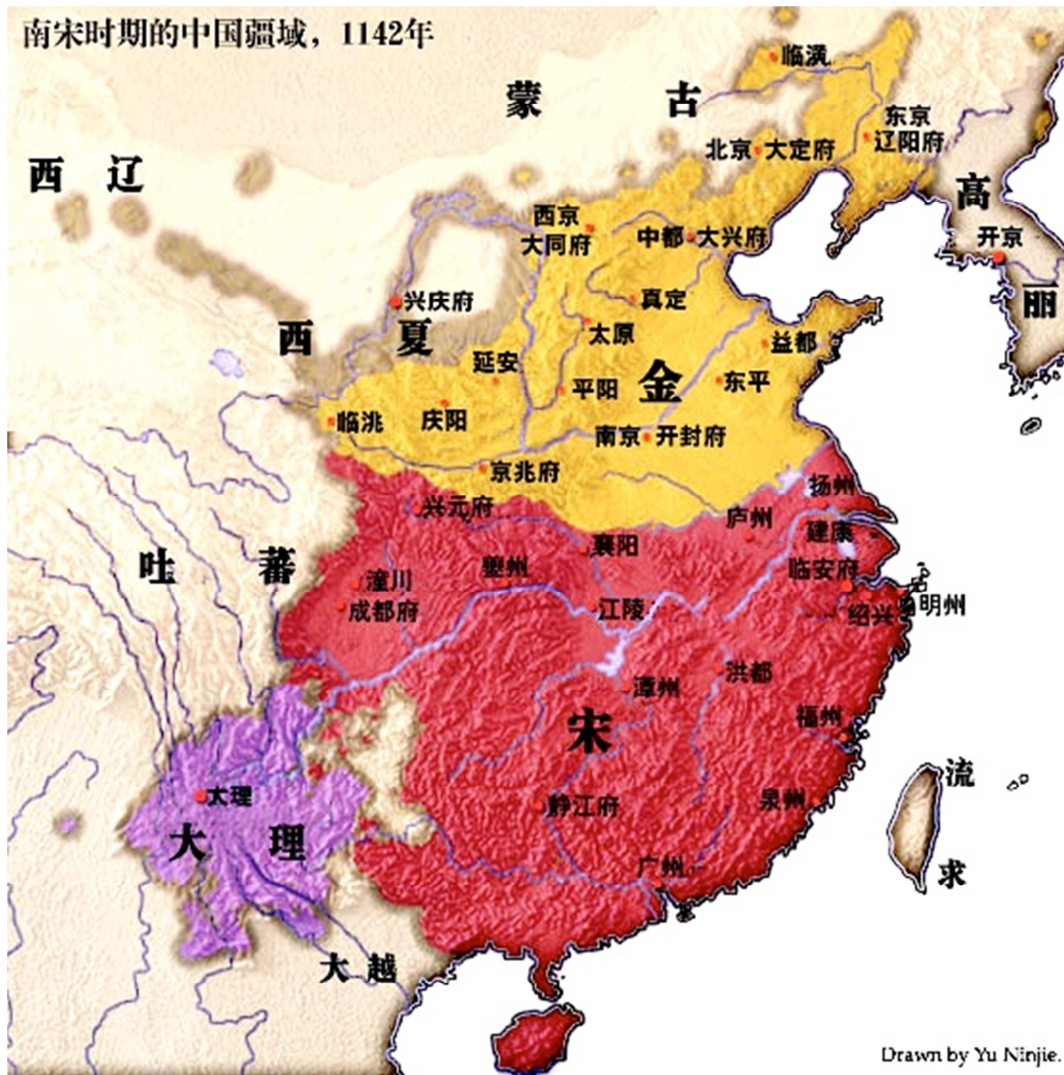
– získal hlavní slovo poté, když královna matka Ý Lan odešla do ústraní

12. stol.

Lý Dương Hoán = Lý Thần Tông (1128 – 1138)

počínaje vládou tohoto císaře začala císařská moc výrazně upadat a na trůn často dosedali nezletilí vládcové

Džurčenu podmanili severní Čínu a dynastie Song uprchla na jih. Dynastie Jižní Song vzhledem ke své slabosti Vietnam neohrožovala.

V Angkoru vládl Súrjavarman II., který v letech 1128, 1133, 1135 a 1137 několikrát napadl Vietnam.

Ačkoli se armády Đai Việtu vždy dokázaly ubránit, musely na hranicích řešit krádeže poddaných a příchod čamských uprchlíků.

Doba, kdy hlavní slovo u dvora mají rody reprezentované královnami matkami.

Stát se snažil zvyšovat dohled nad kláštery.

Víra v magické schopnosti mnichů se významně projevovala i na politické scéně (problémy s následnictvím).

Významní regenti:

regent **Đỗ Anh Vũ (1113 –1159)**

povstání věštce Thân Lợie, 1140 zaútočil na hlavní město

Tô Hiến Thành (1102–1179)

- zúrodnování a osidlování pobřeží v ústí Rudé řeky
- úspěšné boje s Čamy
- prosazoval využívání státních zkoušek vojenských i civilních
- dokázal prosadit svou vůli naproti plánům císařovny matky
- zvýšil postavení vietského panovníka vůči čínskému císaři (titul Král království Annam namísto Král prefektury Jiaozhi)

Đỗ Anh Di 杜安頤 (-1188)

- postrádal morální integritu, odpůrce zastrašoval
- 1181: hladomor

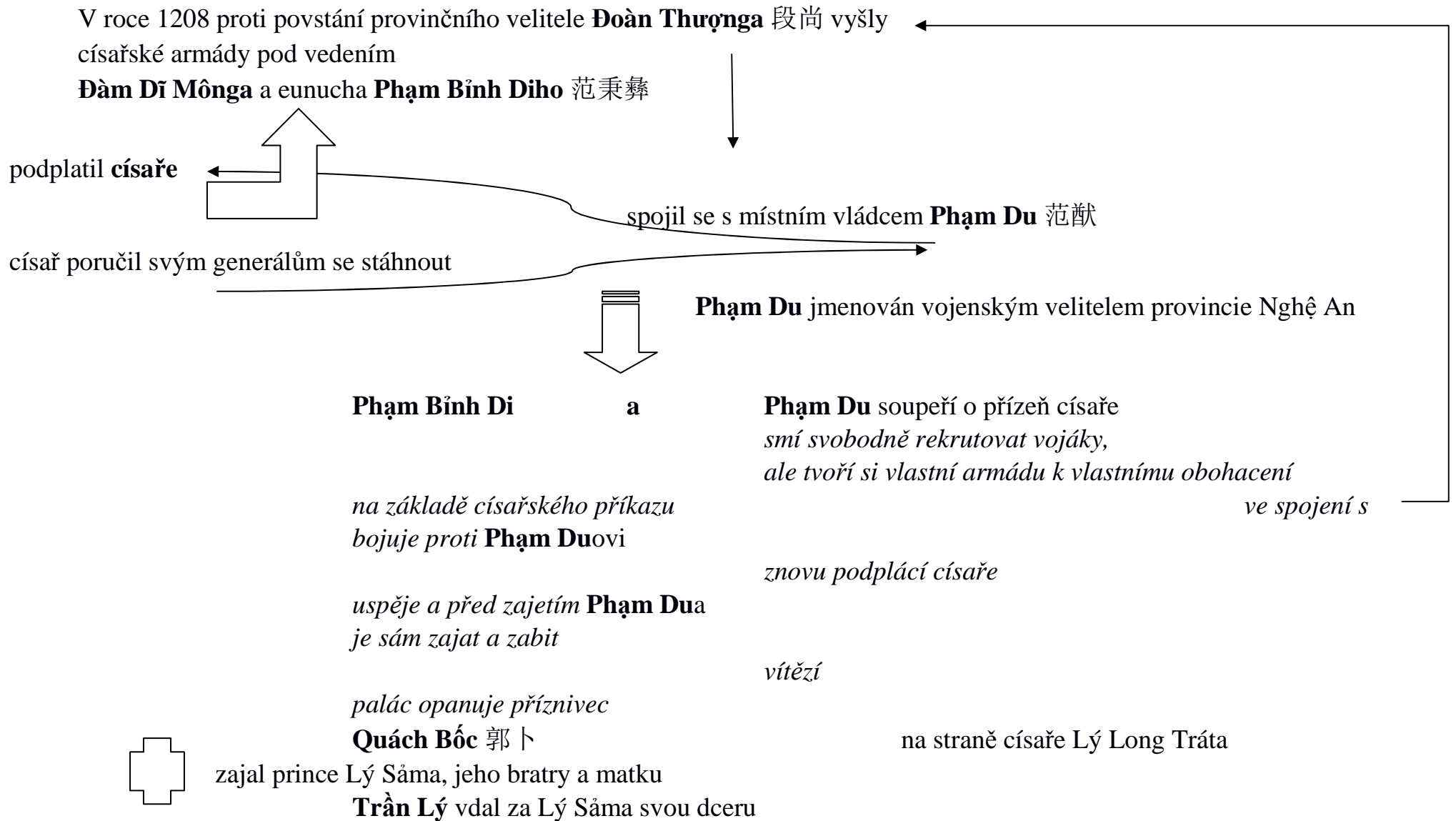
Đàm Dĩ Mông (譚以蒙), od 1190

- nevzdělaný, bezzásadový a nerozhodný
- povstání, hladomory, chudoba
- 1203: neúspěšné boje s Čampou

- povstání v Hoa Lu
- několik povstání v roce 1207 + hladomor
- císař vydal omluvný edikt, v němž slíbil, že navrátí lidem všechnu konfiskovanou půdu
- krizi na císařském dvoře stupňovalo úplatkářství a soupeření o přístup ke dvoru

Konec dynastie Lý

a prohlásil jej císařem

Trần Lý (1151 – 1210)

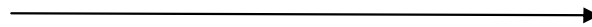
- jeho děd přišel z provincie Fujian
- původně rybář, zbohatl a díky obchodování mezi Čínou a JV Asii získal rozsáhlá pozemkové majetky na pobřeží
- významné rody z pobřežní oblasti konkurují tradičním rodům z oblasti kolem hlavního města a horní části povodí Rudé řeky
- ekonomické propojení Vietnamu s jihosongskou říší
- Trần Lý pomocí sňatků s rodem To získal přístup na císařský dvůr
- císař Lý Long Trát vyslal Phạm Dũa, aby společně s Đoàn Thượngem napadli Trần Lyho
- Phạm Dũa však padl do léčky a byl zabit
- Trần Lý zabit bandity
- zemřel i Lý Long Trát

Lý Sảm

- zprvu odmítán dvorskou opozicí
- Trần Lyũv švagr Tô Trung Từ 蘇忠詞 jej dosazuje za císaře a sám se dostává do vysoké funkce
- císařovna matka odmítá spojení s rodem **Trần**
- stará císařovna matka se spojuje s Đoàn Thượngem, který se pustil do boje s bratrem mladé císařovny Trần Tỵ Khánh

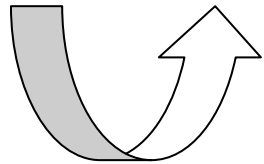
Đoàn Thượng + císařovna matka + Đàm Dĩ Mông   X   Trần Tỵ Khánh (dobývá a plní hlavní město)
unášejí Lý Sảm do hor   + teoreticky Lý Sảm a jeho žena
+ Nguyễn Nộn

Lý Sảm (od 1216 trpí duševní poruchou) a jeho žena
kvůli nepřátelství císařovny matky
a pokusům o otravu utíkají, ale stávají se jen loutkami v rukou Trần Tỵ Khánh

Nguyễn Nộn a Đoàn Thượng postupně slábnou

poráží   Đoàn Thượnga

a opět sídlí za pomoci potomků

mnoha čamských zajatců z let 1044 a 1069

rod Trần povyšuje své členy
do významných dvorských funkcí

1223 do čela rodu se dostává **Trần Thủ Độ (zemřel 1264)**

1225 uvedl do paláce svého synovce
oženil jej s dcerou císaře Lý Sảm

Lý Sảm – donucen v klášteře k sebevraždě

Dynastie Trần

陳

Hlavní rysy vlády dynastie Trần

- matky císařských následníků pocházejí výhradně z rodu Trần
- (potomci dynastie Lý a její přívrženci se drasticky vyvražděni (1232)
- kvůli zajištění „správného“ následnictví se Trần Thủ Độ nezastavil ani před výměnami královských manželek
- (císař Trần Cảnh však takové nelidské zacházení nemohl vydržet a utekl do kláštera, jeho bratr Trần Liễu se pokusil o povstání a jeho potomci představovali vždy hrozbu pro dynastii Trần.)

- centralizace státní správy
- rozdělení země na centrální, nejlidnatější oblast 京 **Kinh** a pohraničí **Trai**
- namísto zemědělského vnitrozemí zdůrazňovali pobřeží s přístupem k mezinárodnímu námořnímu obchodu

- v politickém myšlení císařů dynastie Trần snaha o příbuzenskou harmonii, solidaritu, obava z odcizení a rozporů
- obava z jakéhokoli dělení moci, území
- solidarita rodu Trần pomohla překonat období mongolských vpádů

- panovníci velice vzdělaní
- v osobním životě zapálení buddhisté
- Trần Cảnhův vnuk Trần Khâm se stal zakladatelem školy Trúc Lâm
- roste význam čínské vzdělanosti neokonfuciánského typu a gramotnost mezi hodnostáři
- literární vzdělanost (mimo administrativní žánry), např. skládání básní, se již neomezuje jen na buddhistické mnichy
- dvorské prostředí bylo za Trầnů stále ve velké míře bilingvní – vietnamsko-čínskojazyčné
- čínština častým jazykem v pobřežním pásmu a obchodních přístavech
- nejstarší poezie v domácím jazyce zapisovaném foneticky čínskými znaky (básník Nguyễn Thuyên)
- první z velkých historiků Lê Văn Hưu 黎文休 (1230–1322)
- Lê Trác, uprchl do Číny, kde sepsal kroniku Annamu (*Annan zhi lue* 安南志略)
- rozpory mezi konfuciány a eunuchy na císařském dvoře

Mongolské výboje do jihovýchodní Asie

První expanze do Vietnamu kvůli snaze ovládnout čínskou dynastii Jižní Song

po podřízení Sichuanu (Chengdu) a Yunnanu (Nanzhao) Mongolové chystají útok na dynastii Song oklikou z jihu přes severní Vietnam

Uriangchadaj se v létě 1257 na pochod proti Thăng Longu, ale mongolští poslové uvěznění

Mongolové reagovali roku 1258 útokem

císařský dvůr ustoupil z hlavního města, ale Chubilaj dobývání Vietnamu dočasně odložil

časté diplomatické mise

transký dvůr souhlasil s tím, že uzná suzerenitu Mongolů

v roce 1261 Chubilaj přistoupil na zavedení tributárních vztahů

zároveň vyslal do Thăng Longu vojenského guvernéra *daruchači* (*daruyači*).

na podzim 1282 král svolal dvůr mimo hlavní město vojenskou poradu

Trần Khánh Dươvi přiděleno velení v nejvýznamnějším přístavu Van Don

zapojení velkého množství songských uprchlíků

Mongolové se **roku 1283 vypravili po moři do jižního Vietnamu**

čampský vládce Indravarman V. odmítl s Mongoly spolupracovat

Čampu se Mongolům nepodařilo ovládnout

generál Sögetu obsadil hlavní město Vidžaju, král nedopaden

nesnáze s obtížným terénem, tropickým podnebím a houževnatostí čampských vojsk

1284: Mongolové se chystají napadnout hranice

generál Trần Quốc Tuấn obsadil průsmyky směrem k provincii Guangxi

generál Trần Nhật Duật na hranici s Yunnanem

Mongolové ze čtyř stran:

- 1.) ze severu Chubilajův syn Togan (v dnešní provincii Lạng Sơn)
- 2.) generál Omar po moři s vojenskou flotilou
- 3.) generál Nasirrudin postupující z Yunnanu
- 4.) z jihu navíc generál Sögetü

Togan vstoupil do Thăng Longu

generálové Sögetü a Togan se spojili

řada členů císařské rodiny se poddala Mongolům (Trần Ích Tắc a Trần Kiện)

Togan ustupoval přes Phả Lại a horské průsmyky na sever do Lạng Sơnu

Nasirrudin ustoupil přes Yunnan

generál Sogetü a Omar vedl vojáky zpět na sever v domněnání, že se spojí kolem Thăng Longu s Toganem

místo spojenců je čekali vítězní Vietové, zajetí a poprava

uprchl jen Omar po Rudé řece a po moři

Třetí vpád do Vietnamu 1287

generál Togan přes Lạng Sơn až do Thăng Longu
flotila pěti set lodí pod vedením Omara (zničena generálem Trần Khánh Duem)
při ústupu po řece Bạch Đằng na Omara zaútočil Trần Quốc Tuấn
největší bitva ve vietnamsko-mongolském soupeření

Vietové v roce 1289 propustili zajaté vysoce postavené mongolské velitele, ale generál Omar byl po cestě údajně na příkaz vietnského císaře utopen.

Zvláštní postavení si v lidovém kultu získal generál **Trần Hưng Đạo** (Trần Quốc Tuấn) jako ochránce před veškerými špatnými duchy a vlivy.

- narůstající úřednický aparát napomohl stabilizovat vládu dynastie v době největšího ohrožení Mongoly
- systém paralelní vlády starších a mladších císařů
- (účel: aby byl vždy k dispozici dospělý následník)
- migrace z Jižní Číny do bezpečnějšího Vietnamu
- v Thăng Longu songští uprchlíci vytvořili celou čínskou čtvrť

System držení půdy:

- ve 30. a 40. letech 13. století došlo k provedení registrace populace a půdy za účelem zintenzivnění výběru daní
- vzniklo velké množství potulných bezzemků a bezdomovců
- v roce 1254 umožněno kupovat půdu a privatizovat půdu dosud v držení státu
- další vlna bezzemků dosud hospodařících na státní půdě – stávali se státními otroky a usazováni na nových územích

Kosmopolitní vláda dynastie Yuan v Číně měla i obohacující vliv na společenský a kulturní vývoj do Vietnamu přicházelo velké množství Číňanů, mezi nimi taoistických mnichů, znalců věštevství, lékařství, exorcismu; herců a artistů.

Druhá polovina vlády dynastie Trần a její pád

- *legitimita zasloužilých členů rodu Trần*
- 1292 se Trần Khâm stal starším císařem a jeho syn Trần Thuyên mladším císařem
- Trần Thuyên náchylný k pití alkoholu a zábavám a prosazoval svou vlastní vůli
- odklonil se od vojenských ideálů ve správě země
- ke konci 13. století vymírají největší osobnosti císařského rodu, které se zasloužil v bojích s Mongoly
- nejdéle přežili a do dvorské politiky zasahovali **Trần Nhật Duật** 陳日燭 (1255–1330)
- proslul svou znalostí jazyků – čamštiny, hovorové čínštiny i jazyků horských kmenů
- **Trần Khánh Du** 陳慶餘, který neustále shromažďoval majetek
- **Trần Khắc Chung** (陳克終, ?–1330), původně z rodu Đỗ, za zásluhy v bojích s Mongoly odměněn příjmením Trần
- v roce 1306 zemřel čamský král, jemuž byla krátce předtím v roce 1305, mimo jiné na přímluvu Trần Khắc Chunga dána za manželku vietnácká princezna z rodu Trần
- Trần Khắc Chung vyslán do Čampy, aby ji zachránil před kremací společně se zemřelým králem
- na zpáteční plavbě se s ní kvůli nepříznivým větrům (Maspero 1928: 191) zdržel
- dvůr jej obvinil, že se na lodi dopustil nedovoleného styku s královnou a byl degradován
- jako první porušil praxi, že matka následníka musí pocházet z rodu Trần
- mezi císařovy konkubíny protlačil dívku ze své rodné vesnice a ta v roce 1319 porodila mladému císaři dítě (Trần Vượng)
- Trần Khắc Chung se ujal výchovy prince a doufal, že se mu podaří prosadit jej za korunního prince
- další velmi zasloužilý a konzervativní generál **Trần Quốc Chấn** provdal svou nedospělou dceru Trần Mạnhovi za hlavní císařovnu
- Trần Khắc Chung se svými straníky Trần Quốc Chấna na základě falešného obvinění uvěznil a umučil hladem
- princ Trần Vượng sice brzy po dosažení dospělosti a jmenování císařem zemřel (zemř. 1341)
- avšak Trần Quốc Chấnova smrt vážně otrásla důvěrou v císařském rodě

Růst vlivu neokonfucianismu

- státní zkoušky obnoveny pravděpodobně v roce 1304
- i nadále se konaly jen s většími rozestupy
- jejich náplň byla strukturovanější a požadavky vysoké
- vzdělanci nejvlivnějšími poradci a na císařském dvoře, zvláště počínaje vládou císaře Trần Mạnh 陳昺 po roce 1320
- stále málo vzdělců mimo hlavní město

učenec Chu Văn An 朱文安 (1292–1370)

- po otci Číňan a znalec neokonfuciánských textů
- I přes úspěch ve státních zkouškách neusiloval o úřední funkci.
- Stal se však vychovatelem princů Trần Hạo a Trần Vương a členem císařské akademie 國子監

Mezi jeho žáky vynikli

Phạm Sư Mạnh 范師孟

Lê Quát 黎括

- v roce 1370 navrhl tvrdá opatření proti buddhismu
- neúspěšně doporučoval reformy podle konfuciánského modelu správy státu

klidná vláda císaře Trần Mạnh = Trần Minh Tônga (1314–1329)

vznikla řada dochovaných literárních děl jako *Thiền uyển tập anh* 禪苑集英 od Lý Tế Xuyêna (李濟川)

Việt điện u linh tập, kniha pojednávající o ochranných božstvech dynastie Trần, jimž byly připisovány úspěchy Vietů v bojích s Mongoly

Úpadek dynastie Trần

- hladomory: 1290–1292
- skupování půdy velkostatkáři
- opakovaná sucha (1315, 1317, 1326)
- silné bouře následované povodněmi (1333)
- nárůst banditismu, zákaz vykupování otroků
- zanedbání zavlažovacích a odvodňovacích kanálů a hrází
- dočasné snižování daní při hladomoru (1343)
- zakládání veřejných sýpek (1337)
- povstání Ngô Beho 吳陞 do r. 1345 s několikaletými dozvuky
- 1354 opětovná vlna povstání po hladomoru
- k nestabilitě přispíval i chaos v Číně před pádem dynastie Yuan

- 1356 – 1369 mladý císař Trần Hạo: nezkušený a bez zájmu o vládu a ziskuchtivý
- celé dny trávil jako divák jejich her ve stylu yuanské opery
- 1358 opět povstal Ngô Be
- 1369 císařovna matka Hiên Từ neprozřetelně zvolila následníkem svého adoptivního vnuka Nhật Lễho 日禮
- Nhật Lễ byl ve skutečnosti synem operního herce Dương Khương 楊姜
- Nhật Lễ byl zhýralec a opilec, libující si jen v operních představeních
- zabil císařovnu matku Hiên Từ
- vlivní členové klanu Trần se postavili na otevřený odpor
- císařem prohlášen Trần Phủ
- Trần Phủ odmítal čínský vliv a vliv čínsky vzdělaných učenců na politické dění
- přesto na císařském dvoře konfucianští vzdělanci získávali stále větší slovo
-
-
-

Vztahy s Čampou po mongolské invazi

- krátce došlo k vzájemnému spojení a spolupráci
- v roce 1301 čamského krále osobně navštívil král Trần Khâm a přislíbil mu manželský svazek
- ten se uskutečnil v roce 1305
- -po smrti čamského krále a návratu vietnské královny na sever se však čamští představitelé necítili zavázáni slib dodržovat
- znovu zabrali Vietům darovaná území
- v 60. letech se v Čampě objevil schopný vládce Ché Bông Nga 制蓬峩 (Po Binasuor / Po Bincøthuor)
- matka Nhật Lễho, někdejší herečka Vương Mẫu, uprchla na čamský dvůr
- přesvědčila čamského vládce známého pod vietnamským jménem Ché Bông Nga na Viety zaútočit
- na jaře 1371 Ché Bông Nga přitáhl, vyloupil hlavní město
- nový schopný císař Trần Kính si na pomoc přivolal bratrance Lê Quý Lyho
- sám si vzal manželku z rodu Lê z Thanh Hóa
- do bojů však povolán neschopný Đỗ Tử Bình, který v Čampě prohrál (1376)
- od roku 1377 Lê Quý Ly postupně prosazuje svůj vliv a dosazuje loutkové vládce
- 1377 se Ché Bông Nga podruhé dostal do Thăng Longu a vydrancoval jej
- Lê Quý Ly proto prosadil reformu, podle níž se daně začaly vybírat od každého jednotlivce namísto držitelů půdy
- 1383 Ché Bông Nga napadl rovinu Rudé řeky
- Lê Quý Ly hlavní město ubránil a ve svých rukách koncentroval moc
- příslušníci rodu Trần se již nebyli schopni bránit a cítili blízký konec
- 1387 Lê Quý Ly popravil císaře Trần Phủ, kterého obvinil z pokusu o vzpouru
- dosadil desetiletého Trần Nguyena a oženil jej se svou vlastní dcerou
- do nejvyšších funkcí navíc dosadil své straníky
- 1389 Ché Bông Nga na lodi zabit, ale ne zásluhou Lê Quý Lyho
- Lê Quý Ly sice čelil veřejné kritice, ale díky husté síti donašečů odpor tvrdě potíral

Lê Quý Lyho převrat a založení dynastie Hồ

- z rodu Hồ původem z Číny
- významný lokální rod, později sloučen s místním aristokratickým rodem Lê
- Lê Quý Ly vzdělaný a praktický člověk
- preferoval psaní v hovorovém jazyce
- Lê Quý Ly se opřel o konfuciánskou politickou teorii
- vážil si předchůdce neokonfuciánského myšlení Han Yuho 韓愈 (768–824)
- kriticky se stavěl k neokonfuciánským učencům dynastie Song
- po smrti Trần Thủ v roce 1394 zavedl přísná nařízení, která měla zabránit jakémukoli odporu
- 1396 nechal laicizovat mnichy mladší 50 let a zavedl přísné náboženské zkoušky
- zavedl papírové peníze kvůli lepší finanční kontrole
- zavedl nový obsah státních zkoušek – základem klasické texty psané v hovorovém jazyce a ve znacích Chữ Nôm
- připravoval nové tažení do Čampy
- přenesl hlavní město do svého rodného Thanh Hóa, kde založil nové hlavní město Tây Đô

- 1398 přesvědčil císaře k abdikaci ve prospěch Lê Quý Lyho dvouletého vnuka a posléze zabit
- na všeobecný odpor odpověděl Lê Quý Ly terorem a zákazy
- malého císaře sesadil a postupně všechny členy a přívržence rodu Trần vybil
- omezil majetky velkostatkářů a zavedl novou administrativní správu
- v Číně v roce 1398 zemřel zakladatel dynastie Ming, Zhu Yuanzhang, který prokazoval náklonnost k dynastii Trần
- v boji o následnictví mingský dvůr odvrátil pozornost od dění ve Vietnamu

- 1400 Lê Quý Ly přijal zpět příjmení Hồ
- stát přejmenoval na Đại Ngu
- (Da Yu podle jména bájeného císaře Yu Shuna 虞舜)
- odvoláním na čínský starověk chtěl ukázat, že jižní stát – Vietnam – je stejně hodnotným dědicem čínského starověku jako severní čínské dynastie
- císařem učinil svého mladšího syna Hồ Hán Thuonga (měl manželku z rodu Trần)
- napodobil přechod moci od dynastie Lý a Trần, kdy noví vládcové rovněž uměle dosáhli přerušení mužské linie předchozí dynastie a přenesli moc na zetě posledního císaře po ženské linii
- Hồ Quý Lý vytvořil systém věrných úředníků
- 1401 provedl detailní sčítání lidu
- omezil soukromé držení otroků a z nadbytečných udělal vojáky
- zvýšil daně, které se začaly platit v papírových penězích
- přípravy na válku s mingskou Čínou však reformy zpomalovaly
- rituální loajalitu dynastií Lý a Trần budovanou skrze každoroční státní oběti duchům a božstvům nahradil loajalitou policejního státu
- nenáviděn v centrálních oblastech, ale oblíben na jihu a zvláště mezi nově poddanými Čamy

Vietnam v 15. století

Mingský vpád do Vietnamu a počátek mingské nadvlády

- Mingové snažili využít Hồ Quý Lyho nejistého postavení a Vietnam co nejdříve napadnout.
  - 1407 Mingové napadli severní Vietnam
  - 16. června 1407 byl zajat Hồ Quý Ly s následníkem trůnu a dalšími příbuznými
  - přepraveni do zajetí v Číně, kde Hồ Quý Ly snad ještě téhož roku zemřel
  - Hồ Nguyên Trùng přežíval v Číně v různých úředních hodnostech a v roce 1438 sepsal sborník krátkých nostalgických vyprávění zvaný „Zápisky snů Starce z Jihu“ (*Nam Ông mộng lục* 南翁夢錄)
  - Mingové se rozhodli pro zavedení přímé správy podle čínského vzoru
  - Trần Ngỗi se nejprve hlásil k Mingům, ale později se skryl a proti Mingům povstal
-
- kulturní útlak a hospodářské vykořisťování
  - vyvážení nerostných surovin na sever
  - zvýšené požadavky na regionální produkty
  - Mingové přesunuli množství vietnamských řemeslníků, zvláště znalců loďařských technologií
  - cílem bylo zbavit Viety sociálně nejschopnějších jedinců, kteří by představovali potenciální hrozbu pro okupační moc
  - přesídlen např. Nguyễn An 阮安 (1381–1453), známý jako architekt Zakázaného města v Pekingu
  - do Vietnamu se však zpětně dostávaly nejnovější vědomosti z Číny
  - Mingové nutili Viety přijímat čínské kulturní zvyklosti, oblečení
  - povinnosti nucených prací, vojenské služby a zvýšených daňových povinností
  - důležitější administrativní funkce byly obsazeny čínskými úředníky
  - představitelé mingské vlády projevovali vůči místnímu obyvatelstvu značnou aroganci

- Na druhé straně se Mingové snažili na nově dobytém území prosadit instituce vzdělanosti, kultury a kultu po vzoru mingského centralizujícího vzoru, kdy instituce při administrativních orgánech v regionech kopírovaly ve zmenšeném měřítku dvorské vzory.
- Mingská správa zakládala školy, které vyučovaly podle norem mingského neokonfucianismu.
- systematické ničení knih v domácím jazyce – psaných v písmu Chữ Nôm
- neokonfucianismus od počátku 15. století zaujal hlavní místo ve vietnamské vzdělanosti a nahradil dosud převládající buddhismus

Odpor proti mingské nadvládě

- centrum odporu se po celou dobu mingské nadvlády soustředilo v horských oblastech
- lokální protimingská povstání, z nichž většinu Mingové brzy potlačovali
- Nguyễn Nhuế 阮芮 v horách Tam Đảo v dnešní provincii Vĩnh Phúc
- Nguyễn Liễu 阮了
- povstání Đặng Dung vedené společně s přívrženci Trầnû
- povstání Lê Ngã 黎餓, někdejšího otroka, směřovalo především k obohacení účastníků

- 1418 začíná povstání **Lê Lợie – budoucího prvního císaře dynastie Lê**
- 1418 se prohlásil císařem a pustil se ozbrojeného odboje proti Mingům

- 1420 a 1421 velmi úspěšně bojoval s mingskými jednotkami
- 1422 zažil největší porážku, kdy doufal, že jej v boji podpoří laoské armády, avšak Laosané zaútočili na Lê Lợie
- 1422 donucen uzavřít formálně příměří a vyhlásit loajalitu Mingům
- ve skutečnosti se chystal na další boj

- spolupráce s učencem jménem Nguyễn Trãi 阮薦
- Nguyễn Trãi řídil organizaci civilní administrativy na územích dobytých Lê Lợiem
- psal také oficiální výzvy pro úředníky a lidi doposud sloužící Mingům
- svolání vítězství nad Mingy
- velké množství poezie psané jak v čínštině, tak i ve vietnamštině
- Nguyễn Trãi byl teoretikem nové dynastie
-
- 1424 zemřel císař Zhu Di (Yongle)
- jeho syn, nástupce Zhu Gaochi 朱高熾 (císař Hongxi 洪熙, 1424–1425) upustil od programu systematické přeměny severního Vietnamu na součást Číny
- ovládnutí Jiaozhi považoval za nákladné
- potřeboval vojsko na severu v bojích s Mongoly
- jeho syn Zhu Zhanji 朱瞻基 (císař Xuande 宣德, 1425–1435) navrhl obnovit dynastii Trần
- 1425 prohlásil Lê Lợi císařem potomka rodu Trần jménem Trần Cảnh 陳暲, aby si získal důvěru obyvatelstva
- 1427 sám Lê Lợi začal vystupovat jako císař
- zavedl velmi přísné vojenské řády
- neuposlechnutí vojenských rozkazů se trestalo popravami
- obnovoval běžný život a zemědělství na dobytých územích a vyhlásil první úřednické zkoušky
- bránil rabování a krutostem vůči civilnímu obyvatelstvu
- Trần Cảnh byl nakonec uznán Mingy, ale brzy nato otráven

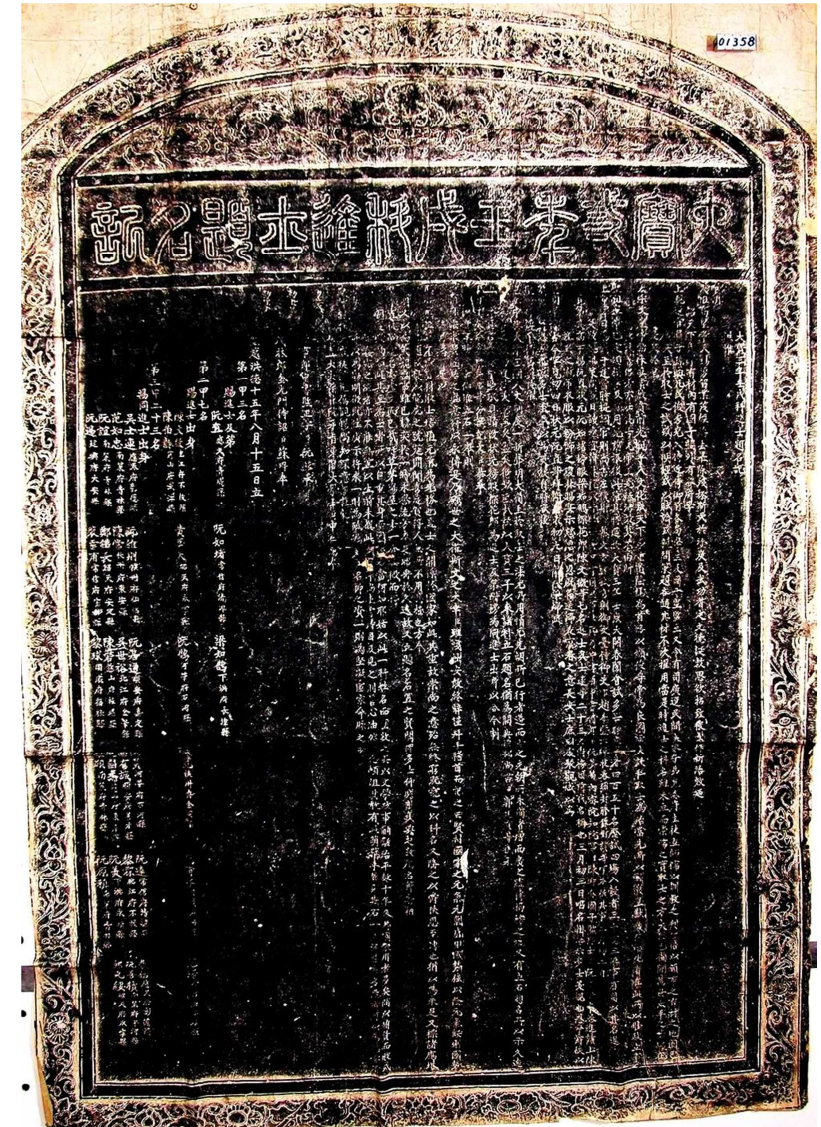

Vláda Lê Lợi na počátku dynastie Lê

- 1428 Lê Lợi vstoupil do Đông Kinh a převzal trůn
  - odměňoval spolubojovníky
  - mezi trestané zařadil i podporovatele Hồ Quý Lyho režimu
  - využil velké množství civilních úředníků jako protiváhu k zájmům vojensky laděných Lê Lợiových spolubojovníků
  - každé dva roky organizoval státní zkoušky
  - kontrola úředníků před korupcí
  - podporoval rozdělení půdy malým držitelům schopným platit daně
  - omezoval buddhistické kláštery, které byly zbaveny pozemkového majetku
  - moc velkých vojenských pánů nakonec zcela ukončila série přírodních katastrof koncem 40. let
  - zemřel 1433
-
- v roce 1459 císaře **Lê Bang Cơ** 黎邦基 / Lê Nhân Tônga nečekaně zavraždil jeho nejstarší bratr **Lê Nghi Dân**, ale brzy rovněž zabit

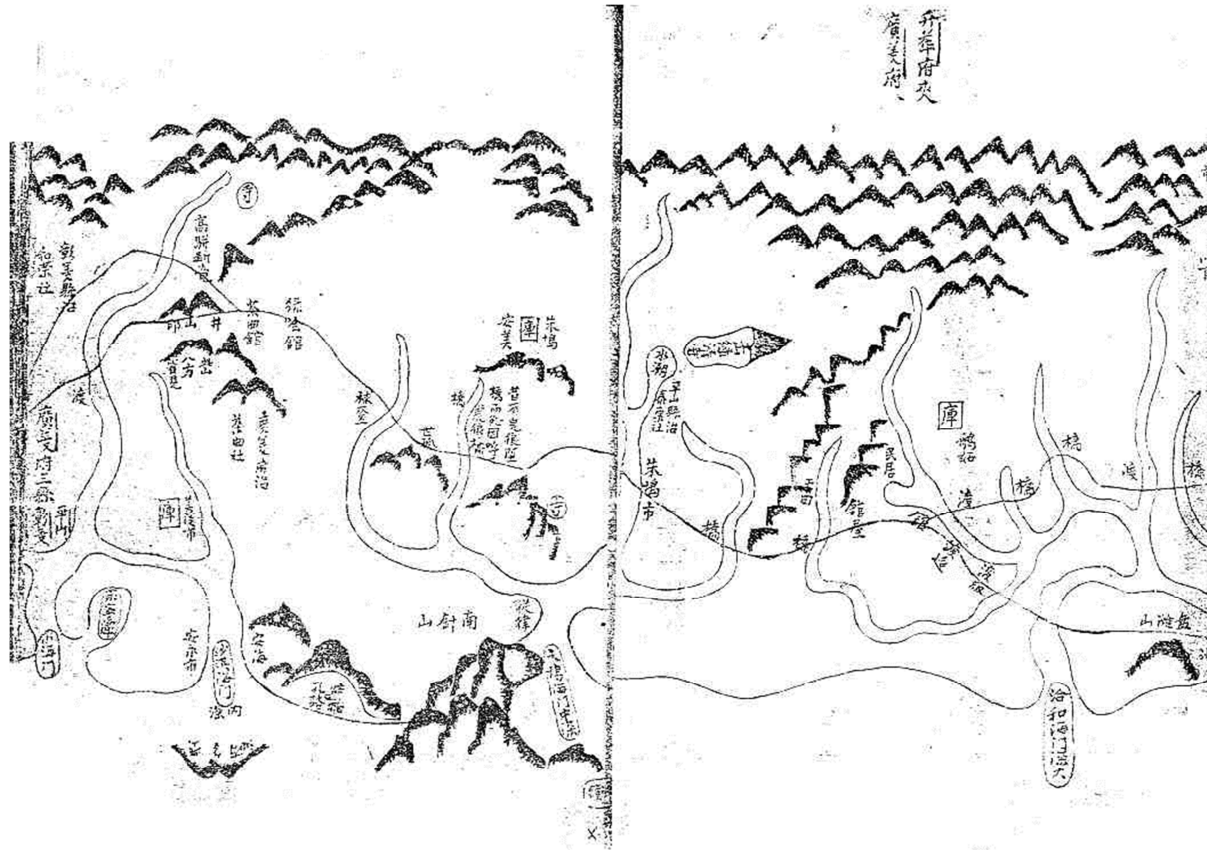
Vrchol vlády dynastie Lê za císaře Lê Thánh Tông

- Lê Tư Thành (znám spíš pod svým posmrtným jménem Lê Thánh Tông)
- nejvzdělanější člověk na dvoře
- velmi dbal na konfuciánské ctnosti
- velmi často organizoval státní zkoušky
- velké množství vzdělaných úředníků
- v roce 1484 nechal císař vyrýt jména úspěšných absolventů pravidelných zkoušek od roku 1442 do kamenných stél
- v Chrámu literatury v Hanoi (komplex Văn Miếu – Quốc Tử Giám 文廟 國子監)
- neúspěšní kandidáti šířili vzdělanost mezi lidem jako soukromí a vesničtí učitelé
- obsahem byly Čtyři klasické knihy a Pět kanonických knih
- Lê Tư Thành dbal i na organizaci výuky, především v oficiální státní akademii
- nová redakce oficiální dvorské kroniky *Đại Việt sử ký toàn thư* pod vedením Ngô Sĩ Liêna 吳士連 (1471)
- upravil systém dvorských orgánů

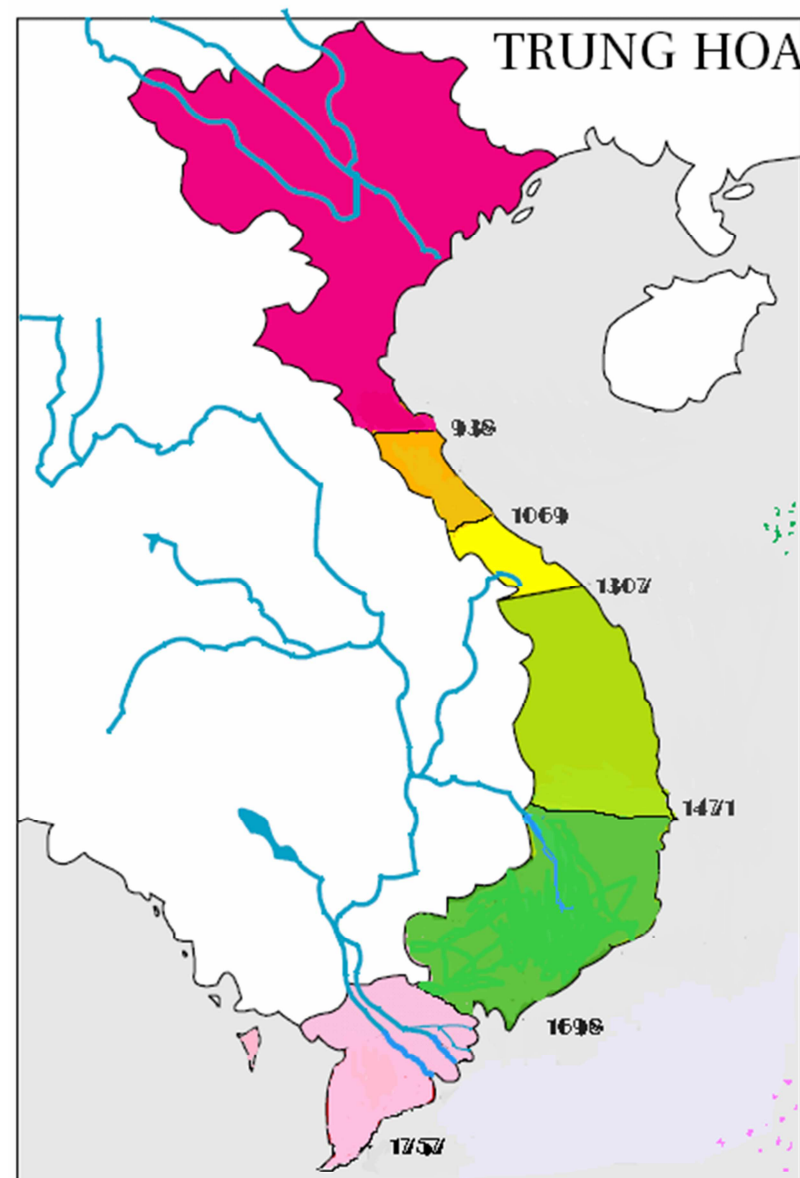

- první vietnamské kartografické památky
- Mapa éry Hồng Đức *Hồng Đức bản đồ* 洪德 版圖

- Zákoník éry Hồng Đức (*Luật Hồng Đức* 律洪德, v angličtině obvykle *Lê Code*)
- edikty namířené proti korupci, porušování disciplíny, proti líným úředníkům
- trestal nedodržování konfuciánských zásad
- státní pomoc v době kalamit
- podporoval venkovské školy

- sice kritizoval buddhismus, ale podporoval všemožné obřady a oběti k uctění nadpřirozených sil, místních duchů a božstev
- vojenské akce za Lê Tu Thànhe směřovaly:
  - do horských oblastí
  - na jih proti Čamům
- čamského krále (ve vietnamských kronikách uveden jako Bàn Làn Trà Toàn 槃羅茶全, 1460–1471) dostihl v dnešní provincii Bình Định
- rozhodující úlohu sehrály střelné zbraně
- výsledkem tažení bylo dobytí území dnešních provincií Quảng Nam, Quảng Ngãi a Bình Định (tehdy ovšem bylo toto území sjednoceno jako provincie Quảng Nam)
- na jih posílal trestance, nepřizpůsobivé horské kmeny, potomky pro-mingských skupin aj.
- také Čamové v Quảng Namu se začali postupně částečně dobrovolně a částečně z donucení povietnamšťovat
- tažení do Laosu a snad až do Barmy (království Ava)
- knížectví Ailao 哀牢 přineslo v roce 1471 tribut do vietského hlavního města

Tiến trình Nam Tiến của dân tộc Việt